

سەهید پەرزەنت

دێرسەم و دوو نامە

ئادار بوویە باشترین هەیف بو خەو و رازانی، دئی بیژی ئەقە نه کور و نه قیین وانن ئەوین ئادار کرینه هەیف خەبات و شارپانی. روژین بوون و مرنا سەرکردهیین مه دهین هەمی دخەون، روژا سەرهلدان و گەنگاشییە لی هەم دیسان د خەون، و روژا خەما مەزن و ریزگرنا ل گیانین پاک دەیت لی هەر هیشتا نقستینه.

راستییهکا زیقه کو سەهید پەرزەنت دێرسەمی ئیک ژ پەهر و پیشرووین کۆمه‌لایه‌تییه د ناف کوردستانیدا ب گشتی و ل ده‌قەرا دێرسەمی ب تایبه‌تی، ئەگەر ئەم لێنیرینه‌کی ل نامه‌یین سەهید پەرزەنت دێرسەمی بکه‌ین دئی بو مه‌ دیاربیته‌ کو سەهید پەرزەنت دێرسەمی کوردیدا ژ که‌سایه‌تییین هەره‌ دیار و خودان سەنگ و هیز بوو. لی ل دەمی نوکه‌ دا هەمی تشته‌ به‌روفاژییه، ژ ده‌ولت سەری بی پلانییا مه‌زنان و تهنه‌لییا ل سەر هەمیان زالبووی،

”

راستییه‌کا زیقه کو سهیید رزایی دیرسمی ئیک ژ ریبه‌ر و بیشره‌وین کومه‌لایه‌تییه د ناق کوردستانیدا ب گشتی و ل ده‌قهره دیرسمی ب تاییه‌تی

هنده‌ک سه‌رۆک

عه‌شیره‌تین کوردان ژ به‌روکین شهری بگره هه‌تا ده‌یته د کورانییا گه‌ره‌کین کوردنشیدا، هزره‌ک د سه‌رئ ئه‌واندا هاتبوو چاندن، ئه‌و ژی چه‌مکن جیهاد و شه‌رکرتن بوو، به‌لئ ده‌وله‌تا ئوسمانی د شه‌ریدا شه‌کست و ئه‌ردئ ئه‌وئ یی به‌ره‌لاف دابه‌ش بوو، سه‌ره‌ک‌ه‌فتیان ب هوقانه د ناقه‌را خۇدا پارقه‌کر، د ئه‌قی سه‌رده‌مئ هه‌ستییاردا، سنوور دووباره دهاتنه راجاندن و ده‌وله‌ت دهاتنه دروستکر، بزاف و کیشه‌یا کوردی هاته سه‌ر شانووئ و هی‌دی هی‌دی خۇ دیارکر، سه‌رده‌مئ کونگره‌یی ئاشتییی و په‌یمانا سیقه‌ر ل ۲۰ئ شو‌باتا ۱۹۲۰ئ و د هه‌مان ده‌مدا کونگره‌یی پاریس ژی ده‌ست ب کومبوون و روونشتنان کر، د ئه‌قی کونگره‌یدا نوونه‌ری کوردان (شه‌ریف پاشایی خه‌ندان) بوو، پاشماوه‌یین ئیتیحادییا و که‌مالییین نوو ل گه‌ل هنده‌ک شیخین سه‌ر ب ریبازا خالیدیقه پی‌کولا هندیکر و سه‌ره‌ک‌ه‌فتن ژی د ئه‌قی بواریدا هی‌نال دۆر دروستکرنا چه‌په‌رکی هه‌مبه‌ری ئه‌وئ بزاف و پی‌کولا شه‌ریف پاشای ئه‌نجامدا، ب ئه‌قی ره‌نگی شیان چه‌په‌رکئ هه‌قدژ د ناق کورداندا بۆ داخواینییین شه‌ریف پاشای په‌یدا بکه‌ن. د ئه‌قی بواریدا هه‌ ژ ۱۹ شو‌باتئ هنده‌ک سه‌رۆک عه‌شیره‌تین ئه‌رزنجان، سه‌نه‌ن قه‌لعه، وان و ئه‌لعه‌زیزییی ده‌ست ب فری‌کرنا ته‌لگرافان کر، میناک ل ۲۲ شو‌باتئ سه‌روک عه‌شیری (بالابان) پاشا به‌گ وه‌ه‌قالین ئه‌وی ته‌لگراف فری‌کر، تیدا ئامازه ب ئه‌قی چه‌ندئ کر، چ هیز نینن کوردان ژ براییین ئه‌وان یین تورک جودا بکه‌ن، هه‌تا ل دۆر ئه‌قی به‌کئ ده‌یته گۆتن کو نوبار پاشای و شه‌ریف پاشایی خه‌ندان بۆ مه‌ره‌مین خۇ یین تاییه‌تی کار دکر، هه‌تا کو ده‌یته گۆتن کو شه‌ریف پاشای هه‌روه‌کی چ زانیاری ل سه‌ر هندئ نه‌بوون کو رپژه‌یا نیزیکی ۸۰٪ ژ موسلمانین کورد یین بده‌ستین ئه‌رمه‌نان هاتینه کوشتن.

ده‌وله‌تا ئوسمانی پشتی پی‌کولا مه‌ره‌که‌زیکرتی د ناق ده‌وله‌تیدا وه‌کو ئیک ژ ری‌کین دووباره به‌یزکرن و ساخرنا ده‌وله‌تی و رزگارکرنا ئه‌وئ ده‌ستی‌یکری، د ئه‌قی بواریدا ئیک ژ ئه‌وان ری‌کین گرتینه به‌ر؛ ژناقیرنا میره‌گه‌یین کوردی بوون، ئه‌وین ب سه‌دان سال بوو حوکم ل ده‌قهرین خۇ یین جار بچووک و جار مه‌زن دبوون، دکرن، ب ئه‌قی ره‌نگی ئیک ئیکه میره‌گه‌یین کوردان هاتنه ژناقیرن، هوسا ئه‌و سه‌روه‌ت و سامان و کومه‌کین ره‌وشه‌نبیری ئه‌وین ئه‌قان میران ب سالان بوو کومقه‌کریین و لی‌کدایین، هاتنه فه‌گوه‌استن بۆ باژیرئ ئیستانبولئ. به‌لئ ئه‌و شیخین سووننی ئه‌وین ب نه‌مانا میره‌گه‌یین کوردی بووینه کاره‌کته‌ریین سه‌ره‌کی و خودان هی‌زل ده‌قهرئ پشتی ئه‌و شیاین خۇ ب سه‌ر ئه‌وی میرات و پی‌گه‌هئ میرین کوردان ل پاش خۇ هی‌لایین و قالاتییا په‌یدا بووی، ئه‌قان شیخان ئه‌ف چه‌نده بۆ خۇ بکاره‌ینان، ب ئه‌قی ره‌نگی ئه‌ف شیخه‌ بوونه جه‌ئ مه‌ترسییی ل سه‌ر ده‌وله‌تا ئوسمانی. ئه‌گه‌ر ئه‌م سه‌حکه‌ینه سه‌رده‌مئ چاکسازییین ده‌وله‌تا ئوسمانی و ب تاییه‌تی ل ده‌وروبه‌ریین سالین ۱۸۲۰ و نیزیکی سه‌د سالان پشتی ئه‌قی ده‌می دئ بۆ مه‌ باش هه‌ول و بزاف و یاخیبوونین ئه‌قان شیخان دیار بن.

ئیک ژ خه‌له‌کین گرنگ ل دۆر ئه‌قی چه‌ندئ بزاقا مه‌لا سه‌لیمی به‌دلیسی ۱۹۱۴ بوو، ئه‌وا (کومه‌لا تاشناق) یا ئه‌رمه‌نی ئیتیحاد و ته‌ره‌قی گه‌هاندینه ئیک هه‌تا دژی ئه‌وئ راهه‌ستییان و ئه‌ف بزاقه ژناقیری. به‌لئ ئه‌ف بزاقه بۆ ئیک ژ هی‌قیینین بزاف و یاخیبوونین کوردی ل سه‌رده‌مئ پشتی هی‌نگی. هه‌تا گه‌هشتییه سه‌رده‌مئ شه‌رئ جیهانی یئ ئیکئ ۱۹۱۴-۱۹۱۸، شیخین سه‌ر ب ریبازا نه‌قشه‌بندی یا خالیدی و ئه‌و ته‌کیاییین خۇ نیزیکی ئه‌وان ددیتن، بوونه مه‌ترسی ل سه‌ر ده‌وله‌تا ئوسمانی ب ناقئ هندئ کو ئه‌و ریبه‌ریین بزاقا کوردی یا سه‌رده‌م بوون.

BS 10. 124-1097 A-5

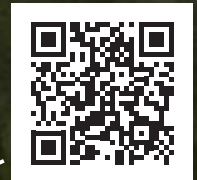
پیشی ئەم نامەیا سەبید رزای یا سالا ۱۹۲۰ ب
 رەنگەکی بەرفەرە بخوینین و هەلسانگاندنی بو بکەین،
 دقیت ئەم چاڤخشانەنەکی بو نامەیا ئەوی یا سالا ۱۹۳۷
 بکەین، ژ بەرکو هەندەک لایەن، ب تاییەتی ئەوین هەڤهز
 ل گەل دەولەتی ئەو ل سەر هەندئ ل هەڤهاتیوون، کو
 دیرسم ژ کوردان بەیتە ڤالەکرن، ئەڤ لایەنە نامەیا سالا
 ۱۹۳۷ دەینە سەردەڤ و پێشڤە دەین، ئەو خۆیا
 دکن کو ئەڤ نامەیا هاتییه نڤیسان بیی سەبید رزای
 ئاگەه ژئ هەبیت، ئەڤ نامە ژ لایئ نوری دیرسمڤه
 هاتییه نڤیسان!، بەلئ ب گورەئ کەنالی(خەبەر تۆرک-
 Habertürk)، وەزیرئ ناڤخۆیی ئەڤی سەردەمی (شوکرو
 کایا) د نامەپەکی کو ل سەر هاتیوو نڤیسان (نەینئ)،
 تێدا ئاماژە ب هەندئ هاتیوو کەرن کو ئەڤ نامە ژ لایئ
 کەسەکیڤه کو ل سوریی ئاکنجییه، ناڤئ ئەوی یوو سڤه
 ژ بنەمالا بەدرخانیا، ئەڤ نامە ئەوی نڤیساڤه و بو
 کۆمەلا نەتەوہیئ ئیکگرتی هەنارتییە. د دەمەکیدا کو
 ئیک ژ هەستییارتیرین دەزگەهین دەولەتی کو وەزارەتا
 ناڤخۆیە، چ ئاماژە ب نڤیسا ئەڤئ نامایئ ژ لایئ
 نوری دیرسمڤه نەهاتییه کەرن، لەو گەر مکرنا ئەڤی
 بابەتی بی بنەما جەئ سەرنج و هزرکرنییە.

بگورەئ ئەوان زانیاری و بەلگەییئ ژ
 سەنتەرئ(نانت) بەسەتڤهاتیئ، ب پێچەوانەئ
 داخویناییئ وەزیرئ ناڤخۆ شوکرو کایا، وەکی
 ئەوی ئاماژە پیکری کو ئەڤ نامەیا ئیکەم جار
 بو کۆمەلا نەتەوہیئ ئیکگرتی هاتییه هەنارتن، د
 ئەڤئ دەمیدا چ دامەزراوین ب ئەڤی ناڤئ نەبوون،
 ژ بەرکو کۆمەلا نەتەوہیئ ئیکگرتی ل پیکەفتی
 ۲۴ چریا ئیکئ ۱۹۴۵ هاتییه دامەزراندن، بەلکو بو
 وەزارەتا دەرڤە یا فرەنسی هەنارتییە، جەئ فریکرنا
 نامەیی ژئ سوریی نەبوو، بەلکو ژ دیرسمئ بو
 قونسولیا فرەنسی ل ئیستابولئ هاتیوو فریکرن.

ل دوڤ بەلگەییئ ل بەر دەست یئ قونسولیا
 فرەنسی ل ئیستابولئ، ئەڤ نامەیا ل پیکەفتی ۳۰
 تیرمەهئ بو قونسولیا فرەنسی هاتییه فریکرن، پاشئ
 ل ۲ چریا ئیکئ ژ لایئ قونسولییڤه بو وەزارەتا دەرڤە یا
 فرەنسی هاتییه رەوانەکرن، لەورا ئەڤ نامەیا سالا ۱۹۳۷
 ژ لایئ نوری دیرسمئ ل سوریی نەهاتییه فریکرن.

سەبید رزایی دیرسمئ حەز هەبوو کو
 دیرسمئ بکەتە سەنتەرئ. بزاقا نەتەوہپەرەرییا
 کوردان، د ئەڤی بواریدا گەلەک داخویناییئ
 بیہنا کوردپەرەریی ژئ دەیت، هینابوونە سەر
 زمان، سالا ۲۰۱۰ بو ئیکەمین جار ئەڤ نامە
 ژ لایئ (عەلی کلج) ڤه هاتیوو دیتن و نڤیسان،
 پاشئ هەر ئیک ژ (ئەڤین چیکەک، دیلەک کزلداغ
 و موزور چەمی نڤیسان و کەرنە رۆژەڤا رۆژئ).

کورتیا ئەقان نامەیان ب زمانی فرەنسی بوو، پشٹی
 بوورینا سەد سالان ب سەر ئەقان نامەیاڤه، دەما مرۆڤ
 ئەقان نامەیان دخوینیت، دقیت هەزرا مرۆڤی هەمبەری
 سەبید رزای و هزرۆبیرین ئەوی بەیتە گوہۆرین.

*À J. B. Chirac
 occupé de la Co
 et l'attention a
 Siu
 -sist bal
 de vint
 tromp
 entie
 fait
 Au
 at
 li*

2-1085-A-10

چاره‌نقیسا خو دیار بکن، د هه‌مان نامه‌دا سه‌یید رزای و هه‌قالین ئه‌وی ئامازه ب ئه‌وان روودانان کربوو ئه‌فین ل سالا ۱۹۱۵ رووداین، ئامازه ب ئه‌وان هاوالاتییین ئه‌رمه‌ن و رۆم ئه‌وین ل ئه‌رزنجانی کربوو، ئه‌وین ژ لایئ ئه‌وانقه هاتینه پاراستن و پاشی ته‌سلیمی روسیا کرین، د هه‌مان ده‌مدا ئامازه ب ئه‌وی قه‌تلوعامی کربوو ئه‌وا حکومه‌تا تورکی ل خه‌ریوتی و ده‌وروبه‌ریئن ئه‌وی ب تاییه‌تی ل (نازمییی و پاغی) کو نیژیکی ۱۷ هزار کوردین جوتیار پشتی هاتینه گرتن ژ لایئ تورکانقه، ئه‌و هاتینه کوشتن و هافیتییه د رووباری فوراتییدا، هه‌روه‌سا د ماوه‌یی شه‌ری جیهانی یی ئیکیدا، قه‌تلوعامه‌ک ل دیرسمی ژی هاتییه کرن، ل دۆر ئه‌فی بابته‌تی نوونه‌ری باژیری چانگری مسته‌فا عه‌بدولحه‌ق دیار دکه‌ت کو ل سالا ۱۹۱۶ ل دیرسمی کریاره‌کا ب ئه‌فی رهنگی هاتییه ئه‌نجامدان.

ئو نه‌زانین دویری راستییی، ئه‌وین رزایی دیرسمی وه‌سا دیار دکه‌ن کو مرۆقه‌کی ساده و نه‌زان و نه‌خوینده‌واره، ئه‌و خو‌یا دکه‌ن کو سه‌یید رزا ژ لایئ نوری دیرسمیقه ده‌اته بریقه‌برن، ئه‌ف چه‌نده ب چ ره‌نگان ناییته پیقه‌ره‌کی موکم بو دیارکرنا که‌سایه‌تییا دروست یا سه‌یید رزایی دیرسمی، ئه‌ف لایه‌نه ب هندئ تیر نه‌بوون کو نوری دیرسمی ب مرۆقه‌کی (ره‌گه‌زه‌رستی کورد) دیار بکن، رابوون ئه‌و وه‌سا دیارکر کو ئه‌و (سیخوری تورکانه)، ل سالا ۲۰۰۵ حوسه‌ین ئایگون ئه‌ندام په‌رله‌مانی پارتا گه‌ل یا کوماری CHP ژ دیرسمی، هاریکارییا نه‌فییی سه‌یید رزای دکر ب ناقی هندئ کو مافین خو یین یاسای وه‌ر بگرن، د ئه‌فی بواریدا د هه‌مان سالدا داخواز ژ په‌رله‌مانی کر داکو ده‌سته‌یه‌ک به‌یته پیکه‌پیان ب مه‌رهما هندئ کو بچن ل دویف زیاره‌تی سه‌یید رزای بگرن، ب ئه‌فی ریکی پیکولا هندئ ده‌اته‌دان کو روودانین سالا ۱۹۳۷-۱۹۳۸ ل دیرسمی و ده‌وروبه‌ران ژ راستییا ئه‌وی دابرن، بابته‌تی بکه‌نه بابته‌کی گریدای هنده‌ک مافان و باده‌که‌کا یاسایی. د هه‌مان ده‌مدا وه‌سا دا دیارکرن کو سه‌یید رزا که‌سه‌کی نه‌خوینده‌وار بوو، له‌و بزه‌حمه‌ت ئه‌ف نامه‌یه ئه‌وی نقیسان، ل ئه‌فیره‌ دقیت ئامازه‌یی پی بکن کا ئایه سه‌یید رزا ب دروستی که‌سه‌کی نه‌خوینده‌وار و جاهل بوو! به‌رسقا ئه‌فی پسیری نوری دیرسمی ئه‌وی ژ لایئ هنده‌کانقه ب ره‌گه‌زه‌رستی و سیخور هاتییه بنافکرن دده‌ته مه، ده‌ما دیار دکه‌ت کو بابی سه‌یید رزای سه‌یید ئیبراهیم ب (بابی دیرسمی) ده‌اته نیاسین، سه‌یید ئیبراهیم که‌سه‌کی زانا و خودان زانست و تیگه‌هشتن بوو، نووری دیرسمی دبیژیت سه‌یید رزای دهرسین ل ده‌ف بابی خو وه‌رگرتین. هه‌مان زانیاری ژ که‌سانین دیتر بین خیزانا سه‌یید رزای هاتینه وه‌رگرتن، سه‌یید رزای تا راده‌یه‌کی ئوسمانی دزانی، ئه‌ف نامه‌یا ل سالا ۱۹۲۰ ژ لایئ ئه‌وی بخۆفه هاتییه نقیسان و ئیمزایا ئه‌وی بخۆ ل سه‌ر نامه‌یی یا دیاره.

ئو نامه‌یا بو کونگری سیقه‌ر هاتییه هنارتن، ئه‌وا ژ لایئ سه‌یید رزای و هنده‌ک سه‌رۆک عه‌شیره‌تین دیترفه، ب ئاشکاری داخوازا ده‌وله‌ته‌کا کوردی دکر، مه‌رکه‌زی ئه‌فی ده‌وله‌تی دیرسم و ده‌فرا د نافه‌را ئه‌رزنجانی و قوچگییرییدا بیت، د نامه‌ییدا خواست بوو، کو کورد ب خو مافی

BS 10. 124-1097 A-5

سهرنه گريت، ب گوره‌ی په‌مانا سيقهر ويلايه‌تین نه‌وان و
نه‌ره‌روم دابوونه نه‌رمه‌نان، سه‌ييد رزا ب نه‌قی چهندي
نه‌ی رزای بوو، نه‌قه به‌لگه‌یه کو نه‌ف خه‌باتا سه‌ييد رزای بو
هنقينه‌ی ئيکگرته‌نا کوردان، نه‌رازبوونا نه‌وان ژ نه‌قی چهندا
په‌يدا بووی، واته ل نه‌قی جوگرافيا دي‌رسمی پشتی سالا
۱۹۲۰ سه‌ييد رزای سه‌رکيشيا نه‌قی چهندي دکر.

تشته‌کی. گومان بریبه نه‌وی چهندي کو سه‌ييد
رزایي دي‌رسمی سه‌رکيشه‌کی ئایینی و جفاکي دي‌رسمی
و ده‌وروبه‌ران بوو، د هه‌مان ده‌مدا ده‌يته خویاکرن کو
سه‌ييد رزا ئیک ژ سه‌رکيشین کوردان یین سه‌رده‌می خو
بوو، ب گوره‌ی شيان و مه‌رجین سه‌رده‌می سه‌ييد رزای
دویچوونا سیاستی دکر، له‌و ئاگه‌دار بوو ژ نه‌وان
پيشه‌اتین ل سيقه‌ری په‌يدا دبوون، د نه‌قی سه‌رده‌ميدا
پاشماوه‌یین ئيتيحادوته‌ره‌قی د پیکولا دروستکرنا
ده‌وله‌ته‌کا نه‌ته‌وه‌ی یا توران یا تورکيدا بوون،
که‌ماليیین تورانی د نه‌قی سه‌رده‌ميدا هند ئامازه ب
ده‌وله‌ته‌کا ره‌گه‌زپه‌رست یا تورکی نه‌ددا، به‌لی سه‌ييد
رازا و عه‌لشیر ب ئاگه‌ه‌بوون ژ نه‌قی چهندا نه‌قان
که‌ماليیان پیکول بو دکر، نه‌و که‌فلوژانکی نه‌قان
که‌ماليیان ب نافی ئوسمانی بوونی کره‌یه به‌رخو پی
دئاشنا بوون، له‌و هه‌تا سالا ۱۹۲۰ نه‌و د دوو دل بوون
ژ سیاسته‌تا که‌ماليیان، نه‌ف چهنده سه‌رکرديه‌تيا
سه‌ييد رزای دیار دکته، نه‌ف خه‌باتا سه‌ييد رزای و
هه‌قالین نه‌وی جهی سه‌رنجا که‌رنا که‌ماليیان بوو،
نه‌وان نه‌ف رولی سه‌ييد رزای و عه‌لشیری وه‌ک
مه‌ترسی ل سه‌ر خو دزانی، ژ به‌ر هندي پروپاگنده‌یین
دویری راستی ب دویف نه‌وانقه کرن، هنده‌ک ژ
نه‌قییین نه‌قان ژي که‌فته‌نه خه‌فکا ئاقلی ده‌وله‌تی له‌و
نه‌و ژي ب شوپا نه‌واندا چوون و گه‌له‌ک جارن هه‌مان
هه‌لوپستین ده‌وله‌تی دگرته‌نه به‌ر هه‌مه‌ری نه‌وان
توهمه‌تین داینه پال نه‌قان هه‌ردوو قه‌هره‌مانان.

گرنگیا نه‌قی نامه‌ی د هندي‌دایه، کو ته‌که‌ز
ل نه‌ته‌وه‌ی کورد هاتیه کرن و دیاردکته کو کوردان
نه‌و کراسی که‌ماليیان ب که‌رکری پی رازینه‌بووینه، واته
ل دي‌رسمی عه‌له‌ویاتی نه‌شیا ب پيشیا کوردایه‌تیی
بکه‌قیته، سه‌ره‌رای هندي کو که‌ماليیان نه‌وی سه‌رده‌می
دبن ماسکی ئوممه‌تیقه پروپاگنده‌یا هندي دکر کو
کوردین سونی کورد هه‌لگرین ئیک ریباژینه، ل دور نه‌قی
چهندي به‌رده‌وام کار دکر، مه‌ره‌م ژي دویرکرنا کوردان بو ژ
کوردپه‌روه‌ریا نه‌وان، د نه‌قی سه‌رده‌ميدا کوردین عه‌له‌وی
یین دي‌رسمی ب سه‌رکيشيا سه‌ييد رزای و هنده‌ک
سه‌روک عه‌شیره‌تان د پیکولا هنديا بوون کو ب رولی
سه‌رکيشيا کوردان راببن، له‌و نه‌و ب دژی پروژهی تورکین
تورانی راببوون، نه‌وان که‌دا هندي دکر کو پروژهی نه‌وان

”

ئەو نەزانىن دویری راستی، ئەوین پزایی دیرسمی وەسا دیار دکەن کو مروقه کى ساده و نەزان و نەخویندەوارە، ئەو خویا دکەن کو سەهید پزا ژ لایی نووری دیرسمیقه دەتە بریقه برن، ئەف چەندە ب چ پەنگان نابیتە پیقەرە کى موکم بو دیارکنا کەسایەتیا دروست یا سەهید پزایی دیرسمی

شەر مە دژی دەولەتا ئوسمانی ئەنجامداینە، هەر چەندە
ب مەرەما پاراستنا هەقسەنگیا سیاسی ل دەقەرئ مە
دەنگی خو نەگەھاندییە دەولەتین ئەوروپی یین مەزن،
بەلئ من گومان د ھندیدا نینە کو ئەو توپین ب سەر
دیرسمیدا دەتان، دەنگین ئەوان یین گەھشتینە ئەوروپا
و وژدانا ئەوان یا بریندار کری، د ماوہیی شەرئ جیھانی
یئ ئیکیدا، ب سەدان خیزانیین ئەرمەن و زۆم قەست
دەقەرە مەکر، مە ئەو پاراستن، مە چ مەرەمئ سیاسی
ژ ئەقئ چەندئ نەبوون، ئەقا مە کری ب تئ ب ناغئ
مروقاہەتییە مە ئەنجامداہ، بەلئ نوونەرین دەولەتین
ئەوروپی یین مەزن پشتبەستن ب داتا و داخویناییین
روسیا و کۆمەلیین ئەرمەنی ل ئەرزنجانی کرییە و باوہری
ب ئەوان ھیناہ. د ئەقئ دەمیدا حکومەتا تورکی ل
دەوروبەرئ خەریوتئ ل قەزاییین نازمییە و پاغئ نیزیکی
۱۷ ھزار جوتیارین کوردین بەلەنگاز ب دەستئ (خەلیت
پاشا) یئ بەرنیاس ب(دین) کوشتینە و ھافیتینە د
رووبارئ فوراتیدا. ھەر وەسا ل دەقەرە قزل ئرماکی ل
دەوروبەرئ سیقاسئ دەولەتا ئوسمانی توھمەتداینە پل
عەشیرەتا قوچگیری و لەشکەر ھنارتییە ئەقئ دەقەرئ و
گەلەک پیکدادان پەیدا بووینە، لەورا ل سالا ۱۹۱۶ عەلیشیر
ئەفەندیی قوچگیری ھەست ب بەرپرسیارەتیی دکەت
وہک نوونەرئ دیرسمئ و کوردستانئ و ۸ ملیون کوردان خو
دگەھینیتە ئەرزنجانی ل دەقەرە روسا، نامەیکە ھوشداریین
کو ھاتبوو ئیمزاکرن ژ لایی ئەوی و ۱۰ سەرۆک عەشیرەتین
دی یین دیرسمیقه ل ۲۴ چریا دووی ۱۹۱۶ پيشکیشی
ئمبراتورییەتا روسیا و ھەقپەیمانین ئەوئ دکەت.

ئەفە ئەو نامەییە ئەوا ل ۲۰ ئادارا ۱۹۲۰ بو سیقەرئ
ھاتییە ھنارتن، ھاتییە سادەکرن و وەرگیران ژ زمانئ
ئوسمانی بو تورکیا نوکە.

ب ریکا کۆمەلا تەعالی کوردستان، ئەوا سەنتەرئ
ئەوئ ل بازیرئ ئیستانبولئ بو کۆنفرانسئ ئاشتیی بو
ھیژا نوونەرئ کوردان شەریف پاشایی خەندان ب گورە
ئەو باوہرییا مە ھەئ کو خودای مللەتین دونیایی
ھەمی یین ئافراندين و مافئ ژیانئ ب ئەوان بەخشییە،
دبیت ژ بەر ریزگرتنا ھەوہ ب بنەمایین وەکھەقیی و
ئازادیی خودای ھوین گەھاندبنە جھئ بەرپرسیارەتیی،
لەو ب کەد و قەلەمئ خو ھوین گەھشتنە سەرکەفتنئ،
بەلئ ھەتا ئەف سەرکەفتنە بنە جھئ سوپاسیی و
دەستخوہشیی وەک ل دەق ھەوہ ژئ تشتەکئ خویا
و ئاشکرا پیقەرئ راست و دروست یئ ئەقئ چەندئ
ئەوہ کو مافین ھەمی مللەتان بو بەینە دابینکرن و
پئ بەینەدان، ژ بەر ھندئ ئەم ژ جەنابئ ھەوہیی بلند
داخواز دکەین، ب گورە باوہرییا ھەوہ ب ژيانا مەدەنی،
و باوہرییا ھەوہ ب وەکھەقییا ژدایکبوونئ، ھوین کوردین
نیزیکی ۸ ملیون کەسان ئەوین گریڈای دەولەتا ئوسمانی
ژ لایی دینیقە ھوین مافین ئەقئ مللەتی بدەنی، ژبەرکو
ئەوان بو ئەقئ چەندئ خەباتەکا مەزن کرییە و دئ
د ئەقئ چەندیدا دبەردەوام بن، ئەف دەقەرە دکەفیتە
نافەرەستا کوردستانئ ئەقا پیک دەیت ژ (خەریوت،
دیرسم، زارا یا سەر بسیقاسیقە، عەشیرەتین قوچگیری
و ھەتا دگەھیتە رووبارئ قزل ئرماکی، ئەفە جوگرافییکە
بەرفەرە بخوۋقە دگریت، دا ئەف ھەبوونا خو و یا مللەتی
خو د ئەقئ جھیدا بپاریزین نیزیکی ۴ چەرخانە ب سەدان

10. 124-1097 A-5

د ئاف ئورد و دهقەرین مه‌دا، بو ئه‌قی چهن‌دی هه‌می
 پیکولین خو مه‌ مه‌زاختن، د ئه‌نجامدا ئه‌م شیاین
 ئه‌وان بشکینین، ب ئه‌قی ره‌نگی ئه‌و ژ دهقەرین مه‌
 هاتنه‌ ده‌رئ‌خستن و بو وه‌لاتی خو ره‌قین، ل دووماهی
 بو هندی کو چاقدان و دووچونا ئه‌قان نامه‌یان،
 بریار هاته‌دان ب مه‌ره‌ما پاراستنا ده‌ستکه‌فتین ملله‌تی
 به‌شداریی د کونگره‌یی ئاشتییی و سیقه‌ریدا بکه‌ین،
 به‌لی ده‌ما دیار و ئاشکرا بووی، کو ئیک ژ ناقدرین
 کوردان هاتییه‌ دیاکرن وه‌ک نوونه‌ری کوردان ئه‌و ژ
 شه‌ریف پاشایی خه‌ندان بوو، و ئه‌ف که‌سه هه‌م ژ لای
 کوردان و ربه‌ر و دیارین کوردان و کومه‌له‌یین کوردانه
 مینا کومه‌لا ته‌عالی کوردستان و ده‌وله‌تین هه‌قه‌ییمان
 ژ ل سه‌ر ئه‌ندامه‌تییا ئه‌قی که‌سی رازیبووینه، مه‌ ژ
 مینا پتیرییا ته‌خین جقاکی یین کوردان هه‌ز و قیاینین
 ملله‌تی و ماف و ده‌ستکه‌فتین ئه‌وان کره‌ په‌رپرسیاره‌تی
 و دانانه‌ ل سه‌ر ملین نوونه‌ری کوردان شه‌ریف پاشای،
 پشتی ئه‌م ژ مه‌ره‌م و ئارمانجین ئه‌وی پشتراستبووین،
 بو مه‌ دیار بوو کو ئارمانجین ئه‌وی وه‌کی ئارمانجین
 مه‌نه، ئه‌وژی گه‌هشتنه‌ بو مافی چاره‌نقیسییی و
 ئازادییا گه‌ل و وه‌لاتییه، ژ به‌ر هندی ب هه‌می شیاینین
 خو مه‌ پشته‌قانی ل ئه‌وی کر و بو سه‌رکه‌فتنا ئه‌وی
 هه‌می ملله‌تی ده‌ست ب لاقه‌یان ژ خودای دکرن.

د ئه‌قی نامه‌ییدا ئاماژه‌ ب هندی هاتبوو دان، کو
 پشتی ب دووماهی هاتنا شه‌ری ئه‌گه‌ر ئه‌م شیاین خو
 ل ئه‌قان ده‌قهران بیاریزین و هه‌بوونا خو موکم بکه‌ین،
 د ئه‌وان کونگره‌یین ئاشتییدا دی بته‌ گره‌نتییا پاراستنا
 ماف و سه‌ره‌خوویا ملله‌تی مه‌ ل ئه‌قان ده‌قهران و بو
 ئه‌قی چهن‌دی ئه‌م د ئاماده‌ینه هه‌می کاران ئه‌نجام بده‌ین،
 پاشی ئه‌ف نامه‌یا هوشدارییی مه‌ ب ریکا ده‌سته‌یه‌کا
 تاییه‌ت ل ئه‌رزجانئ وه‌رگیرا سه‌ر زمانئ روسی، ب ریکا
 (کینیاز هه‌جی مینکوز) به‌رپرسی له‌شکه‌ری روسی یی
 ده‌قه‌را دی‌رسی فریکر بو ئمیراتورییه‌تا روسی، ئه‌ف
 نامه‌یه‌ د رۆژنامه‌ و گو‌قاراندا هاته‌ به‌لا‌فکرن، ده‌باره‌ی
 ناقه‌روکا ئه‌قی نامه‌یی زانیاری بو ده‌وله‌تین هه‌قه‌ییمانین
 دیتر ژ هاتبوونه‌ هنارتن، و ئه‌گه‌ر چ دانه‌یین ئه‌قی
 نامه‌یی ل ده‌ف ئه‌وان پاراستی نه‌مابن دانه‌یا ره‌سه‌ن
 ل ده‌ف مه‌ یا پاراستییه. پشتی شو‌ره‌ش ل رووسیایی
 سه‌ره‌لدا‌ی و ب ده‌ستپیشخه‌ری و پروپاگه‌نده‌یا (لینینی)
 له‌شکه‌ری رووسای که‌فتنه‌ هه‌قه‌دزییی لگه‌ل له‌شکه‌رین
 ده‌وله‌تین هه‌قه‌ییمان، هوسا دبن گقاشتن و درویشم
 پروپاگه‌نده‌یین به‌له‌سه‌قییانقه‌ له‌شکه‌ری رووسی هیرش
 کره‌ سه‌ر ده‌قهرین دی‌رسی، و ئاخفتن و کریارین کریت
 هه‌مه‌به‌ری ملله‌تی مه‌ ئه‌نجامدان، ژ به‌ر هندی ئه‌م
 نه‌چاربووین نه‌هیلین ئه‌ف له‌شکه‌ری به‌له‌سه‌قی به‌ینه

”

د ئه‌قی نامه‌ییدا ئاماژه‌ ب هندی هاتبوو دان، کو پشتی ب دووماهی
 هاتنا شه‌ری ئه‌گه‌ر ئه‌م شیاین خو ل ئه‌قان ده‌قهران بیاریزین و
 هه‌بوونا خو موکم بکه‌ین، د ئه‌وان کونگره‌یین ئاشتییدا دی بته‌
 گره‌نتییا پاراستنا ماف و سه‌ره‌خوویا ملله‌تی مه‌ ل ئه‌قان ده‌قهران
 و بو ئه‌قی چهن‌دی ئه‌م د ئاماده‌ینه هه‌می کاران ئه‌نجام بده‌ین“

10. 124-1097 A-5

۲۰ ئادار ۱۹۲۰

- ۱. سەيیدززا، سەرۆك عەشیرەتئ شیخ حەسەنلی (ئیمزا).
- ۲. محەمەد فەرید کورئ ئیبراھیم تۆلوجوزادە.
- ۳. محەمەد مزەفەر محەمەد ئەمین.
- ۴. ئیدار ئیبراھیم سەرۆکی عەشیرەتا سەیدان ل دیرسمی.
- ۵. عەلیشیر، ئەوئ بەرپرس بناقی دەقەرین کوردستانی یین (ئەرزنجان، قوچگیری، کانگال، دارەندە و ئەقچە داغ).
- ۶. محەمەد کامل ژ سەرۆک عەشیرەتین قوچگیری.
- ۷. مستەفازادە حسین ب ناقی ھەمی عەشیرەتین ئەرزنجانی.

”

ئەف حکومەتا ژ شوینخەرتووک
 و پاشماوہیین ئیتتیحادیان ل
 ئیستانبولی ھاتییە پیکھینان، ب
 ناقی ھندەک سەرۆک عەشیرەتین
 کوردان دەست ب نقیسینا ھندەک
 نامە و بەلگەییین دووری راستیی
 و سەختە کرییە، ب رەنگەکی
 بەردەوام تەلگرافان بو
 کونگرەیی ئاشتیی و ھندەک
 لایەنیین دی فریدکەن، ھندەک
 ژ ئەندامین ئەفی حکومەتی
 ب نھینی و ئاشکرایي ئەف
 چەندە ئەنجامدا“

